

SAVET ZA ŠTAMPU

Komisija za žalbe

Br.107

26.11.2020.

Beograd

ZAPISNIK

Sa 106. sednice Komisije za žalbe, održane 26.11.2020. godine u 18 sati onlajn.

Prisutni svi članovi Komisije: Vlado Mareš, Tamara Skrozza, Ljiljana Smajlović, Dragan Đorđević, Zlatko Čobović, Zorica Višnjić, Vida Petrović Škero, Snežana Andrejević, Jelka Jovanović, Bojan Cvejić i Olivera Milošević

Ostali prisutni: Jelena Vasić i Milica Ljubičić iz KRIK-a, Aleksandra Hristov i Gordana Lazarević iz Hristov consaltinga i Gordana Novaković, generalna sekretarka Saveta za štampu

Dnevni red:

1. Razmatranje žalbe portala „Infovranjske.rs“ na tekstove objavljene na portalu „Podprzarpress.rs“
2. Razmatranje žalbe portala „Infovranjske“ na tekstove objavljene na portalu „Vranjskaplustv.rs“
3. Razmatranje žalbe portala „Infovranjske“ na tekstove objavljene na portalu „Rtv-vranje.rs“
4. Razmatranje žalbe Davora Lukača objavljene u onlajn izdanjima dnevnih listova „Informer“ i „Alo“
5. Razmatranje žalbe Ane Grubin na tekstove objavljene u dnevnom listu „Srpski telegraf“,
6. Razmatranje žalbe Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije na tekst objavljen na portalu „Nova.rs“
7. Razmatranje žalbe Mineco Ltd na tekst objavljen na portalu „KRIK“

Snimak sednice na: <https://youtu.be/WshicYl7fwo>

1.-3. Komisija je vodila objedinjenu raspravu o sve tri žalbe koje je podneo Saša Stojković, glavni i odgovorni urednik portala „Infovranjske.rs“ zbog toga što su tri lokalna portala prenela uvredljiva saopštenja Gradskog odbora Srpske napredne stranke u Vranju, koja se odnose na zaposlene u Info vranjskim. U toku rasprave Snežana Andrejević je rekla da u sva tri slučaja treba utvrditi kršenje Kodeksa, jer je rečnik u tim saopštenjima potpuno neprihvatljiv i neprimeren. Jelka Jovanović je ocenila da se vodi hajka, ne samo protiv jednog novinara, što je povod, nego se saopštenjem vređa na različite načine i Saša Stojković i cela redakcija Info vranjskih i istakla da niko nema obavezu da prenosi saopštenja bilo koje stranke, koja su očigledno zlonamerna. Tamara Skrozza je rekla da bi u obrazloženju odluke

koja se odnosi na portal „Podprzarpress.rs“ trebalo navesti da je posebno neprihvatljivo to što je u okviru jednog od tih saopštenja objavljena fotografija sa mesta ubistva Milana Pantića, jer je time njegovo ubistvo zloupotrebjeno u političke svrhe i povređeno je pravo na dostojanstvo žrtve. Precizirala je da to predstavlja prekršaj tačke 5 Poglavlja IV, ali da joj je prihvatljivo i da se ne glasa za tu tačku, već da se to samo navede u obrazloženju odluke. Bojan Cvejić je predložio da se uputi neka vrsta apela političkim partijama da više vode računa o tome šta pišu u svojim zvaničnim saopštenjima, jer mediji, čak i bez namere, posle prenose uvrede iz tih saopštenja. Vida Petrović Škero je rekla da rekla da Komisija ne treba da se obraća strankama, nego medijima, kojima treba uputiti poruku da nisu dužni da objavljuju stranačka saopštenja ako su ona uvredljiva, kao u ovom slučaju za druge novinare, i preporučiti im da to ne prenose. Sa ovim se saglasila Ljiljana Smajlović, koja je rekla da je ovo dobra prilika da se medijima još jednom kaže da nisu dužni da prenose stranačka saopštenja. Ona je, međutim, naglasila i da se ne slaže sa tim da je ovo zloupotreba ubistva Milana Pantića i da bi volela i da se to i češće pojavljuje u medijima, jer je javni interes da se stalno podseća na to kako je to ubistvo izgledalo. Snežana Andrejević se saglasila sa tim da je u interesu javnosti da se na to podseća, ali je pitanje da li njegovu porodicu potresa da stalno gledaju tu fotografiju i da li oni dele mišljenje članova Komisije, tako da možda trebalo reći da nije korektno zloupotrebjavati na ovaj način to ubistvo. Vida Petrović Škero je rekla da je ove problem u kontekstu, odnosno u tome što je fotografija upotrebljena za „dekoraciju“ političkog teksta. Ljiljana Smajlović je rekla da dobro poznaje porodicu Milana Pantića i da je njihov najveći strah da se njegovo ubistvo ne zaboravi, da im je drago svaki put kada se neko toga seti, te da zato misli da nije dobro da Savet za štampu pošalje uputstvo redakcijama kako nije dozvoljeno objavljivati tu fotografiju da ne bi bilo da su nekorektni i da to zloupotrebjavaju. Jelka Jovanović je rekla da razume Ljiljaninu dobru nameru, ali da je u ovom slučaju reč o političkoj zloupotrebi u obračunu sa jednim medijem, gde se praktično jedan medija „proziva“ kao mogući saučesnik u likvidaciji novinara, što je apsolutno nedopustivo. Nakon rasprave, Komisija je jednoglasno odlučila da je u sva tri slučaja prekršena tačka 6 poglavlja IV, koja se odnosi na poštovanje etike i klature javne reči.

4. Davor Lukač, novinar agencije FoNet, podneo je žalbu, tvrdeći da su „Informer“ i „Alo“ u svojim onlajn izdanjima netačno i u izmenjenom kontekstu, uz svoje komentare, preneli pitanje koje je na konferenciji za novinare postavio predstavnici Kriznog štaba za borbu protiv korona virusa, kao i da su, takođe netačno, tvrdili da je on nju „napao“. Bojan Cvejić je rekao da Kodeks jeste prekršen, jer je netačno preneto njegovo pitanje, a navedno je kao citat, kao i da pitanje nije postavljeno ni povišenim tonom, nije bilo nikakve konfliktne situacije ili verbalnog ili fizičkog napada, te je i taj deo tvrdnje netačan. Ljiljana Smajlović je rekla da njegov ton uopšte nije bio „polušaljiv“ kako je navedeno u predlogu odluke, već pre sarkastičan. On na to ima pravo, ali joj se učinilo da Lukač jeste pravio poređenje Kriznog štab sa Golim otokom i da to jeste bilo neprijatno, pa bi trebalo dozvoliti da je neko ko je bio na konferenciji za novinare to protumačio kao ni malo šaljivo i izrečeno prijateljskim tonom. Dodala je, međutim, da pitanje nije tačno preneto, odnosno da ne možemo da dozvolimo tumačenje da su ustaše upravljane Golim otokom, Olivera Milošević se saglasila sa tim da je pitanje zvučalo sarkastično, iako novinar ima pravo i na sarkazam, kao što nije sporno ni da je Kodeks prekršen jer je netačno preneto pitanje. Ukazala je i na to da se oba teksta bave i nekim njegovim prethodnim nastupom, pa se stiče utisak da je to bio povod da se ovo sada iskoristi za pisanje tekstova. Snežana Andrejević je rekla da Komisija ne treba da se bavi kvalifikacijama njegovog tona, već da konstatuje da je Kodeks prekršen jer sadržaj

konferencije za novinare nije istinito prenet. Zato bi u obrazloženju žalbe trebalo navesti samo ono što su činjenice i što se snimkom može potvrditi. Zlatko Čobović je ocenio da je jasno da je preneto nešto što Lukač nije rekao i da je reč o „čistom prekršaju Kodeksa“. Jelka Jovanović se saglasila sa tim da je Kodeks nesporno prekršen, iako je poređenje moguće bilo neprimereno, ali je pitanje postavljeno normalnim tonom, novinar ima pravo da pita sve što misli da treba. Zorica Višnjić je rekla da je glagol „revidirati“, koji je upotrebio, tipičan za rečnik koji se koristio na Golom otoku, kao i da je ona doživela to kao nešto što je izrekao na sopstveni račun. Rekla je da ne misli da ima razloga za takvo poređenje, ali i da Komisija ne treba ni da se bavi time, već onim što je posle iskonstruisano i objavljeno, a što očigledno predstavlja prekršaj Kodeksa. Komisija je, nakon rasprave, jednoglasno odlučila da je prekršena tačka 1 poglavlja I, jer je reč o netačno izveštavanju.

5. Advokatica Ane Grubin (rođene Mihajlovski) podnela je žalbu zbog dva teksta u vezi sa silovanjem njene sestre, kojima su, između ostalog, kako je navela, prekršena prava na privatnost i žrtve i Ane Mihajlovski, zloupotrebljena osećanja majke silovane devojke, dok je novinarka i posle objavljivanja prvog teksta, nastavila da uznemirava njenu klijentkinju slanjem poruka i neprimerenim i neprofesionalnim pitanjima. Jelka Jovanović je naglasila da je cela priča „odvratna“, da je reč o dramatičnom kršenju Kodeksa, a naročito je nedopustiv način na koji novinarka „Srpskog telegrafa“ komunicira sa sestrom žrtve jednog teškog zločina i to kako se pristupa tome sa nekim božanskim pravom – ja ti dajem pravo, a ti tako.. to je kršenje svih novinarskih pravila i principa. Vida Petrović Škero se saglasila sa ovim, dodajući da je Ana Mihajlovski, kao poznata ličnost, zloupotrebljena da se otkrije ko je silovana osoba, sa čime se saglasila i Olivera Milošević. Bojan Cvejić je rekao da su ovo najčešći prekršaji Kodeksa, koje nažalost, imamo svaki dan u crnim hronikama - otkrivanje identiteta žrtve i počinioca, zloupotreba emocija porodice, uvlačenje u priču poznate javne ličnosti...samo da bi se prodao što veći broj primeraka novina i dobio što veći broj klikova. Dodao je i da mu je žao što nema više ovakvih žalbi. Tamara Skrozza je rekla da je problem i nešto na šta se u žalbi ne ukazuje, jer je otkrivanje identiteta žrtve, samo početak, a onda je izveštavanje nastavljeno „uvlačenjem“ porodičnih odnosa ... Ana Mihajlovski je lično pogođena time što je zbog nje otkriven identitet žrtve, jer se to, verovatno ne bi ni desilo da ona nije javna ličnost, a onda je u sve to dodatno upletena i priča o njenoj porodičnoj situaciji. Dragan Đorđević je rekao da je naročito „užasna“ manipulacija sa izjavom majke žrtve, kao i komunikacija novinarkе sa Anom Mihajlovski i njen potpuni nedostatak skrupula. Članovi Komisije su, potom, jednoglasno, odlučili da su prekršene tačka 1 poglavlja VII i tačka 7 poglavlja VI.

6. Ministarstvo kulture i infomisanja žalilo se zbog prenošenja objave Sergeja Trifunovića na Tviteru i Instagramu, koja, po njihovom mišljenju, sadrži neprimeren rečnik, uz ilustraciju na kojoj je ministar Vladan Vukosavljević u nacističkoj uniformi. Tamara Skrozza je, u toku debate, istakla da je u početku, dok je bila aktuelna priča o Vukosavljevićevom saopštenju u vezi sa upadom na izložbu grupe mladića, bilo dosta ovakvih poređenja sa nacizmom i da je donekle imala razumevanja za takve metafore, dok se poredila atmosfera koja je usledila nakog tog incidenta na izložbi. U ovom slučaju, ipak, smatra da je pređena granica dozvoljenog i da Kodeks jeste prekršen. Naglasila je da ne postoji nikakav javni interes da „Nova.rs“ prenosi Trifunovićevu objavu, koja predstavlja direktno vređanje, i da je ta objava trebalo da ostane tamo gde se i pojavila – na društvenim mrežama, a ne da se objavljuje i u medijima. Ljiljana Smajlović je, međutim, rekla da i ovde, kao i u slučaju iz Vranja, treba medijima poslati poruku da, kao što nemaju obavezu da prenose prostakluge iz stranačkih

saopštenja, tako nisu dužni ni da prenose prostakluge sa Tvitera. Rekla je da ona misli, inače, da je u redu da se objavljuju i postovi sa društvenih mreža, jer se time i oni koji nisu na mrežama informišu šta se dešava na toj javnoj sceni, jer ova objava baca svetlo na jednog igrača na društvenoj mreži. Navela je da mrzi takva poređenja sa nacizmom, ali da je protiv toga da se ovakve stvari proglašavaju za prekršaj Kodeksa, mada bi mnogo više volela da je redakcija o ovom tvitu izvestila sa nekom distancom, da je iznela neki stav o tome, što su mogli da urade i portali iz Vranja sa saopštenjem SNS-a. Olivera Milošević je rekla da joj se čini da je ovo ipak „malo previše“, utoliko pre što se redakcija nije ogradila od toga i da je bliža odluci da jeste prekršen Kodeks, ako je neko ne ubedi u suprotno. Jelka Jovanović je rekla da ovo može da se podvede pod uvredljivo, ali da su obojica aktera prilično neugodni igrači na javnoj sceni, s tim što bi ministar morao da bude mnogo oprezniji u toj komunikaciji. Rekla je da bi glasala da Kodeks nije prekršen da nije ilustracije, ovako se još dvoumi. Misli svakako da treba uzeti u obzir sudove o ministrovim saopštenjima koja su bila skandalozna. Sličnog mišljenja bila je i Vida Petrović Škero koja je rekla da je problem u ilustraciji, koja je previše gruba i koju treba posmatrati odvojeno od teksta. Nasuprot tome, Snežana Andrejević je istakla da ona tekst i ilustraciju posmatra jedinstveno, problem je i fotomontaži i u asocijaciji na „plin“, tj. gasne komore u tekstu. I jedno i drugo je užasno uvredljivo, tačno je da javna ličnost mora da trpi kritiku, ali to ne znači da mora da trpi i uvrede i klevete i ovakvu fotomontažu. U većini zemalja Evropske unije je korišćenje nacističkih simbola krivično delo, kod nas bi moralo da se sudi po privatnoj tužbi, ali bez ozbira na to, kako je istakla, vrlo je osetljiva kad je upitanju upotreba nacističkih simbola u ovakve svrhe i oni treba da se uklone iz javne komunikacije. Zorica Višnjić je rekla da ono što je dozvoljeno na društvenim mrežama nije dozvoljeno u medijima, kao i da se užasava preterane upotrebe fašizma i nacizma u političkim i društvenim obračunima u zemlji koja je teško stradala pod tom ideologijom, jer se time relativizuju ti zločini. Nije bilo potrebe da medij prenese Trifunovićev post bez obzira što je ministar svojih saopštenjima iritirao javnost, posebno kulturne radnike. Po mišljenju Bojana Cvejića, niko od članova Komisije ne misli ništa dobro o tome što je Sergej Trifinović napisao, ali da je saglasan sa Liljanom Smajlović da nema prekršaja Kodeksa. Portal je preneo ono što je napisao neko ko je javna ličnost, poznati glumac i donedavno lider političke partije, i ilustrovali su tu izjavu. Dodao je da bi očekivao da vidi šta je tačno Trifunović objavio, čak i da se redakcija ogradila od toga. Ljiljana Smajlović je rekla da ona misli da je „Nova.rs“ ovo trebalo drugačije da objavi, da se vidi neki uređivački pristup, ali da ne misli da je Kodeks prekršen. Ona je podsetila da je ugledni „Špiگل“, jedan od najboljih listova na svetu, na naslovnoj strani objavio fotomontažu na kojoj je Angelu Merkel stavio u društvo ne samo sa Hitlerom, nego i sa drugim arhitektama Holokausta, te da je to standardna stvar u novinarstvu i Komisija ne bi trebalo da pošalje medijima poruku da nikada nikoga ne smeju da porede sa Hitlerom i da je to samo po sebi prekršaj Kodeksa, jer nije tako. Vlado Mareš je takođe mislio da nema prekršaja Kodeksa. Rekao je da je ministar dužan da istrpi javnu kritiku i da je ovo deo njegove javne slike, te da ne vidi zbog čega bi se ministar uopšte žalio. Nije, kako je dodao, ništa čudno ni da se ovako nešto pojavi na društvenim mrežama, ni da medij to prenese, jer je to upozorenje na opštu društvenu klimu. Dragan Đorđević je rekao da mu je, lično, ovo „poređenje“ sa nacistima prejako, ali da će glasati da Kodeks nije prekršen, jer ministar mora da istrpi i malo jaču kritiku. Da Kodeks nije prekršen ocenio je i Zlatko Čobović. Komisija je, zato, sa devet glasova „za“ i dva „protiv“ odlučila da „Nova.rs“ nije prekršila Kodeks.

7. Mineco Limited podneo je žalbu tvrdeći da su objavljivanjem spornog teksta, kao i reagovanja KRIK-a na njihov demanti (koji nije objavljen) prekršene brojne odredbe Kodeksa novinara iz poglavlja: Istinitost izveštavanja, Odgovornost novinara, Novinarska pažnja, Odnos prema izvorima informisanja i Poštovanje privatnosti. Pre početka rasprave Snežana Andrejević je rekla da mora da se izuzme iz odlučivanja, jer se jedan od aktera događaja o kojima KRIK izveštava preziva Andrejević. Objasnila je da nije u srodstvu sa njim i da ne zna ko je on, ali da smatra da mora da se povuče, kako bi ostao očuvan utisak nezavisnosti ogana koji odlučuje, tj. Komisije. Jelka Jovanović je rekla da je ovo prilično komplikovan slučaj, koji će ona „dodatno zakomplikovati“, time što će izraziti sumnju u tvrdnje da je tekst koji je CINS objavio o Minecu 2013. godine, a iz kojeg su ponovljeni delovi, povučen sa tog portala, jer su novinari koji su tekst pisali otišli u KRIK. Istakla je da je u to vreme bila u UO CINS-a i da joj je poznato da je tekst povučen jer je utvrđeno da objavljene informacije nisu bile dovoljno pouzdane i da je napravljen dogovor da se tekst povuče da se ne bi vodio spor zbog toga. Rekla je da joj se čini da u ovom tekstu ima prekršaja Kodeksa, da ne razume kako KRIK nije dobio demanti, jer ne veruje da je poslat svim drugim redakcijama koje su prenele tekst, a da nije dostavljen KRIK-u. Takođe, istina je da je istraživačko novinarstvo sporije, ali je ipak neobično da se sve odnosi na nešto što se dogodilo 2015. i 2018. i da nema nikakvih novih informacija, jer optužnica ni posle sedam godina nije potvrđena, kao i da je dobro što su odgovori Mineca inkorporirani u tekst, jer inače ne bi bilo dovoljno da je samo ostavljen link ka njima. Ljiljana Smajlović je rekla da se njoj slučaj ne čini tako komplikovanim, već da je jasno da je prekršen Kodeks, jer su iznete veoma krupne optužbe bez vidljivih dokaza. Bojan Cvejić je rekao da je u dilemi kako da glasa, rekao je da u tekstu postoji druga strana, jer su Minecu poslata pitanja u vezi sa svakom tvrdnjom iznetom u tekstu i dobili odgovore. Rekao je da se ne slaže sa primedbom da je neobično što se objavljuje tekst sa „starim podacima“, jer je baza iz koje su preuzeti podaci objavljena sada, KRIK je pronašao nešto što se odnosi na Srbiju i odlučio da objavi, jer postoji interes javnosti da se ovo zna. Jelka Jovanović je ponovila da u tekstu nema nikakvih novih informacija i da sve što je predstavljeno kao dokaz - nije dokaz. Tamara Skrozza je rekla da je i njoj teško da odluči, da svakako misli da je KRIK morao da objavi odgovor na tekst, jer je tema jako osetljiva i trebalo je da objave svaku reč od onoga što im je dostavljeno. Vida Petrović Škero je rekla da ne može da se izjasni u pogledu istinitosti izveštavanja, jer nema dokaza da ono što je objavljeno nije istinito. Osim toga, u tekstu se ne tvrdi da je reč o nezakonitim transakcijama, već da se sumnja, a ako nema dokaza da je neistinito, ne može da utvrdi da li je to tačno ili nije, već samo da postoji sumnja. Dodala je da je demanti svakako morao biti objavljen, jer je redakcija videla da postoji i zato to jeste prekršaj. Ljiljana Smajlović je na ovo odgovorila da portal već sedam godina objavljuje na hiljade karaktera teksta na ovu temu i još ima samo sumnje. Pitala je šta Komisija treba da kaže podnosiocima žalbe posle svega – u redu je da oni sumnjaju, a vi dokažite da niste sumnjivi? Olivera Milošević je dodala da se u tekstu ne navodi samo da postoje sumnje, jer je, npr. jedan od međunaslova – zločini iz prošlosti, što je tvrdnja koja ničim nije potkrepljena. Tamara Skrozza je rekla da je nju ubedilo to što je rekla Ljiljana Smajlović i da je u pravu – bez obzira na sve dogovore i obaveze koje imaju prema međunarodnoj mreži od koje su dobili informacije, morali su da ponude nekakve dokaze, posebno zbog toga što sve to traje veoma dugo. „Ako već godina objavljuju sumnju, moraju da daju neke dokaze, pa da svi razrešimo tu dilemu. Ovako, to deluje loše i atipično za KRIK“, rekla je. Zlatko Čobović je naglasio da Komisija ne može da utvrđuje istinitost onoga što je objavljeno, ali je sporno to što nije objavljen dokument i što KRIK-u treba da se veruje na reč. „Oni tvrde da su imali uvid u te dokumente i ja lično mogu da ne sumnjam u to, ali to

ne može biti opravdanje pred čitaocima“. Dodao je da je Kodeks nesporno prekršen time što nije objavljen demanti. Jelka Jovanović je navela i da je nejasno na osnovu čega se piše ako nije doneta nikakva odluka, a ukoliko jeste, kako je moguće da nije dostupna javnosti. Takođe je dodala i da je tekst komplikovano napisan. Po završetku rasprave, Komisija je jednoglasno odlučila da je prekršena tačka 6 poglavlja IV, koja se odnosi na neobjavljivanje odluke, kao i tačka 1 poglavlja Novinarska pažnja.

Sednica je završena u 19.50 sati.

Zapisnik vodila

Predsedavajući

Gordana Novaković

Vlado Mareš